

Intelligence

***”MADE IN
DENMARK
– AND THE REST
OF THE WORLD”***

Danmarks handelsbalance er næsten 30 milliarder kr. bedre over for Tyskland, end det fremgår af de officielle handelstal, men 24 milliarder dårligere over for Sverige, USA og Kina tilsammen. Det viser nye opsigtsvækkende tal fra OECD og WTO. De nye tal er et vigtigt kompas for regeringen i den aktuelle debat om Danmarks konkurrenceevne, fordi de giver et mere præcist billede af, hvor der skabes værdi og job i dansk erhvervsliv. Tallene viser bl.a., at en højere produktivitet i servicesektoren vil være enormt vigtig for at styrke eksporten.

De danske politikere famler langt hen ad vejen i blinde, når de i disse dage skal stille en præcis diagnose og finde den rigtige medicin for at styrke Danmarks konkurrenceevne.

De officielle tal for Danmarks eksport og handelsbalance giver ikke et præcist billede af vores erhvervslivs styrker og svagheder.

Danmarks handelsbalance er reelt næsten 30 milliarder kr. bedre over for vores største handelspartner, Tyskland, og 7 milliarder kr. bedre over for Norge, end det fremgår af de officielle handelsstatistikker. Til gengæld er handelsbalancen samlet set ca. 24 milliarder kr. dårligere i forhold til tre andre centrale handelspartnere – Sverige, USA og Kina. *Se figur 1.*

Det viser nye opsigtsvækkende tal fra to af verdens mest indflydelsesrige økonomiske institutioner: de rige landes samarbejdsorganisation OECD og verdenshandelsorganisationen WTO.

De har brugt flere år på at udvikle en økonomisk model og skabe en unik database proppet med handelstal fra verdens 40 rigeste lande, der står for langt hovedparten af verdenshandlen i dag.

Den nye model ændrer ikke ved landenes samlede handelsbalancer. Men ved i langt højere grad at tage hensyn til, hvilke andre lande der har bidraget med råvarer, halvfabrikata, serviceydelser m.v. til f.eks. danske eksportvarer, giver den et mere nøjagtigt billede af, hvilke varer der skaber job og værdi i de enkelte lande. *Se tekstboks.*

Dermed er den et vigtigt kompas i regeringens aktuelle forsøg på at styrke Danmarks konkurrenceevne og øge produktiviteten. Som direktør Jørgen Elmeskov fra OECD udtrykker det:

”De traditionelle handelstal er ikke nødvendigvis særlig velegnede til at sige noget om værditilvæksten, som jo til syvende og sidst er det mest interessante, og som bør være i fokus for nye tiltag, der skal forbedre Danmarks og andre landes konkurrenceevne. De nye tal viser også,

at den traditionelle ”pick the winner”-strategi på basis af nuværende handelstal kan være totalt fejlagtig. For selv om man umiddelbart ser ud til at have en meget stærk handelsposition på et bestemt område, er der ikke nødvendigvis særlig meget værditilvækst forbundet med den handel,” siger Jørgen Elmeskov.

En af Danmarks førende økonomiske eksperter, professor Torben M. Andersen fra Aarhus Universitet, enig i, at tallene viser et mere nuanceret billede, og at det ikke er et enkelt erhvervsområde, som trækker værditilvæksten. Han anbefaler derfor, at man i stedet fokuserer på at ”skabe langsigtede rammer gennem forskning og uddannelse og ikke mindst skabe effektiv konkurrence mellem erhvervene og muligheder for omstilling”.

Torben M. Andersen advarer desuden imod tiltroen til afgiftslettelser i den aktuelle danske debat som værende kuren på problemerne med konkurrenceevnen.

”Det ligger lidt i diskussionen, at man med nogle hurtige initiativer og nogle afgiftslettelser kan få nogle hurtige effekter. Men det er ikke særligt nemt at få til at fungere – for at sige det mildt,” siger han.

ØJENÅBNERE

De nye tal fra OECD og WTO viser også tydeligere end nogensinde før, hvor meget Danmarks og andre landes evne til at sælge tøj, teknologi og andre varer til den øvrige del af verden afhænger af vores evne til at importere.

For at være en succesfuld eksportør skal man i den globaliserede verden være en meget aktiv og dygtig importør af halvfabrikata og råvarer. Over halvdelen af Danmarks import af råmaterialer bliver forarbejdet til videre eksport. Derfor kan handelsbarrierer, importkvoter og særlige toldsatsere være ren gift for den danske konkurrenceevne, da det lægger en dæmper på danske virksomheders eksportmuligheder, lyder det advarende fra OECD og WTO.

Når Tyskland f.eks. bryster sig af sin succes som den store globale bileksportør, er det en sandhed med mo-

GLOBAL VÆRDIKÆDER

Globale værdikæder og produktion på tværs af landegrænser og kontinenter er i løbet af de sidste 20 år blevet et dominerende træk i den globale økonomi, og det udfordrer vores måde at opgøre handlen mellem landene på.

I dag måler man handel med varer og tjenesteydelser, når de krydser landegrænserne. Men handelstallene er ikke nødvendigvis særligt velegnede til at give et billede af den værditilvækst, der er bag handlen, og kan derfor give et misvisende billede af de enkelte landes reelle indbyrdes samhandel. Det følgende fiktive eksempel illustrerer problemet:

En dansk virksomhed eksporterer for 100 millioner kr. halvfabrikata til en virksomhed i Tjekkiet. Den forarbejder materialerne, tilføjer 10 millioner kr. ekstra i værdi og eksporterer det hele videre til forbrug i Tyskland for en pris på 110 millioner kr.

De nuværende officielle handelstal viser derefter, at Tyskland på denne ene transaktion har et handelsunderskud over for Tjekkiet på 110 millioner kr. og ikke har haft nogen handel med Danmark, selv om det er Danmark, der reelt har produceret varerne og skabt langt den største del af værdien for de tyske forbrugere.

Anvender man i stedet OECD og WTO's nye model, bliver resultatet, at Danmarks handelsbalance over for

Tyskland forbedres med 100 millioner kr., mens Tysklands handelsunderskud over for Tjekkiet reduceres til 10 millioner.

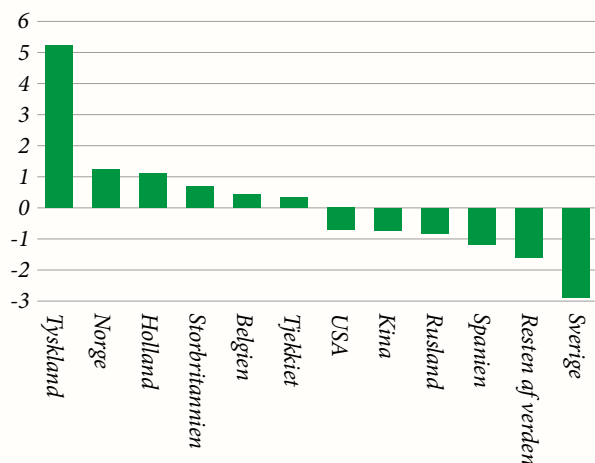
Den hidtil største økonomiske krise, der blev udløst af krakket på Wall Street i New York tilbage i 1929, førte dengang til oprettelsen af mere moderne nationale regnskaber, der bedre kunne skelne mellem indenlandsk og udenlandsk produktion, så de enkelte landes regeringer kunne skrue deres økonomiske politik langt mere effektivt sammen og dermed undgå nye økonomiske katastrofer.

Nu gentager historien sig i forbindelse med den nuværende krise, der har skabt et akut behov for en mere retvisende handelsstatistik, der giver politikerne bedre muligheder for at navigere, når de skal designe et lands økonomiske politik. Som WTO's generalsekretær, Pascal Lamy, for nylig forklarede det:

”De traditionelle statistikker har ikke været i stand til at give et klart billede af nutidens måde at handle med forarbejdede varer. De har heller ikke i fuldt omfang formået at opfange den enorme rolle, som tjenesteydelser spiller inden for fremstillingsvirksomhed. Men vigtigst af alt, har de ikke været gode nok til at sikre, at handelspolitikken giver korrekte oplysninger om, hvad der betyder noget for folk: job”.

DANMARKS HANDELSTAL ER MISVISENDE

Ændringer af Danmarks handelsbalance med udvalgte lande målt på værditilvækst fratrukket bruttohandel, mio. dollar, 2009

MM FIGUR 1 Danmarks handelsbalance overfor Tyskland er betydeligt bedre, når man måler på værditilvækst.

Kilde — OECD og WTO.

difikationer. Ca. en tredjedel af den samlede værdi af de biler, der eksporteres fra Tyskland, kommer faktisk fra andre lande – inklusive Danmark. Danske virksomheder producerer f.eks. højtalere, kabler og karosseri svarende til ca. 600 kr. pr. bil, der ruller ud af de europæiske bilfabrikkers samleband.

Derfor belaster den store danske import af tyske biler heller ikke handelsbalancen over for Tyskland så voldsomt som hidtil antages.

Også Kinas ry for at være verdens værksted for computere, smartphones og anden elektronik er stærkt overdrevet, da omkring 40 pct. af den samlede værdi af Kinas elektronikeksport kommer fra andre lande.

Den tredje – og måske allerstørste – overraskelse i de nye tal er betydningen af forskellige services som forskning, udvikling, logistik, distribution og marketing i den moderne handel. Det område er i dag stærkt undervurderet i de officielle handelstal, men er en af de vigtigste drivere, når det gælder om at styrke konkurrenceevnen og eksportmulighederne.

Det er også vink med en vognstang til en dansk regering, der gerne vil skabe flere hjemlige job. Som OECD's Jørgen Elmeskov forklarer det:

”Servicesektoren udgør en meget stor del af den sam- >

lede værdiskabelse i Danmark, og derfor er en højere produktivitetstilvækst i servicesektoren enormt vigtig. Hvis det lykkes at forbedre produktiviteten i servicesektoren, vil det slå meget hårdt ud på den samlede værdiskabelse i Danmark og dermed også på eksporten af værdi skabt i Danmark,” siger han.

Verdenshandelns nye virkelighed er derfor på mange måder vigtig at forstå for den danske regering og politikerne i andre industrialiserede lande. Fordi det – som WTO’s generalsekretær, Pascal Lamy, formulerede det for nylig – ”indikerer, hvor deres konkurrencefordele kan være, og hvor handlen har skabt job for dem”.

”MADE IN THE WORLD”

OECD og WTO har foreløbig brugt seks år på at udvikle den nye model og oprette databasen, Trade in Value-Added (TiVA), med støtte fra bl.a. EU-Kommissionen og handelsministrene fra G20-landene.

Pascal Lamy har betegnet frigivelsen af de nye handelstal som ”en milepæl” på en lang rejse mod at udvikle en mere retvisende handelsstatistik. En rejse, som langt fra er slut, og som på sigt kan revolutionere hele vores opfattelse af produktion og handel.

Ambitionen er at give politikere, økonomer, analytikere og andre eksperter et langt skarpere røntgenbillede af den moderne globale produktion, så de kan udlede en mere præcis diagnose, der f.eks. kan danne grundlag for initiativer, som styrker konkurrenceevnen, forbedrer produktiviteten og skaber job.

Problemet med de nuværende handelsstatistikker er, at de slet ikke er i stand til at opfange vor tids globaliserede arbejdsdeling, der gælder for næsten alle former for vareproduktion: lige fra tøj og legetøj over smartphones, fjernsyn og computere til biler og passagerfly. Talrige virksomheder fra forskellige lande og kontinenter bidrager til den globale værdikæde med store eller små dele undervejs, inden den færdige vare når forbrugeren.

En vare produceret i et EU-land og eksporteret til USA kan f.eks. indeholde råvarer og halvfabrikata fra Kina og Japan og serviceydelser fra Australien, Rusland eller Indien. Derfor giver prædikater som ”Made in Denmark” eller ”Made in Germany” ofte et meget misvisende billede. Et langt mere præcist prædikat for stadig flere varer ville være ”Made in the World”.

HANDELSUNDERSKUD ER OVERVURDERET

I de nuværende handelsstatistikker får det sidste oprindelsesland hele ”æren”, når vi registrerer eksporten. Derfor bliver lande som Kina f.eks. kunstigt krediteret for at have produceret telefoner, computere og andre varer med

prædikatet ”Made in China”, selv om fabrikkerne i landet måske kun har samlet varen og dermed bidraget meget lidt til det færdige produkt.

Det svarer til, at det kun er den sidste løber på et 4 x 100 meter stafethold, der får en guldmedalje for at krydse målstregen først, selv om de tre øvrige løbere har bidraget mindst lige så meget til sejren.

Derfor giver de traditionelle eksportfremstød, hvor kongehuset eksempelvis besøger lande i Asien for at fremme salget af danske produkter, heller ikke nødvendigvis meget mening. For groft sagt kunne et dansk eksportfremstød lige så godt gå ud på at fremme den del af den tyske eksport, der har en stor andel af danskimporteret halvfabrikata, hvis det har medvirket til at skabe stor værdi og arbejdspladser i Danmark.

Det samme kan siges om forbrugerkampanjer om at købe dansk. De giver simpelthen ikke meget mening i en verden, hvor arbejdsdelingen går på kryds og tværs af lande og kontinenter. For selv om man køber en vare, der er ”Made in China”, kan den sagtens være med til at skabe job i Danmark, hvis danske firmaer har bidraget til værdikæden.

Skævheden i eksportopgørelserne betyder selvsagt, at handelsbalancerne mellem landene heller ikke viser den sande virkelighed. Det gælder ikke kun Danmarks handelsbalance over for Tyskland, men også f.eks. USA’s rekordstore handelsunderskud over for Kina på omkring 300 milliarder dollar, der gentagne gange har ført til amerikanske trusler om handelskrig og krav om at opskrive værdien af den kinesiske valuta. Ifølge de nye tal fra OECD og WTO er handelsunderskuddet reelt 25 pct. mindre. *Se tekstboks.*

Derfor må vi fremover vurdere de forskellige erhvervsbidrag til et lands økonomi på en helt ny måde. Projektleder i OECD Nadim Ahmad, der har stået i spidsen for TiVa-projektet, udtrykker det på følgende måde:

”Den typiske reaktion på handelsstatistikkerne er, at eksporterer vi meget af et bestemt produkt, er det godt for landets økonomi, og derfor bør vi investere ressourcer i den specifikke sektor. Men det kan være fatalt, da man risikerer at undergrave andre sektorer, som i virkeligheden skaber mere værditilvækst,” siger han.

SKJULT EKSPORT FOR MILLIARDER

Da LEGO i sidste måned skabte panik i Billund med sin beslutning om at nedlægge 380 stillinger og udflytte en del af produktionen til Tjekkiet, Ungarn og Mexico, var det endnu et eksempel på, hvordan danske virksomheder indgår i globale værdikæder.

LEGO er ingen undtagelse, for danske virksomheder

FAKE OG FAKTA OM EN IPHONE

Lad os tage en iPhone fra Apple til at illustrere den stærkt misvisende måde, som den internationale handel bliver opgjort på i dag.

Ca. hver fjerde voksne dansker ejer i dag en iPhone. Skiller vi dette lille teknologiske vidunder fra hinanden i atomer, får vi et enestående indblik i den dybt komplekse måde, som den globale produktion foregår på i dag.

De mange forskellige dele som touchscreen, kamera og batterier stammer fra selskaber som Wintek på Taiwan, Infineon i Tyskland, LG og Samsung fra Sydkorea samt Intel og Texas Instrument fra USA. *Se figur A.*

Disse firmaer har med andre ord været med til at skabe værdi og nye job, hver gang en iPhone bliver langet over disken i Boston, Bogense eller Bangkok.

Problemet er bare, at de internationale handelstal ikke er designet til at opfange værditilvæksten i denne moderne globale produktion på tværs af landegrænser og kontinenter.

Selve samlingen af en iPhone foregår nemlig på en fabrik i Kina, hvor de kinesiske fabriksarbejdere bidrager med ca. 3 pct. af værdiskabelsen.

Men det kan man ikke læse i de nuværende handelsstatistikker. For her får Kina hele kreditten.

Så hver gang en amerikaner køber en iPhone, er hun ifølge de officielle tal med til at øge USA's handelsunderskud over for Kina med godt 165 dollar. Og antager vi, at der f.eks. eksporteres 10 millioner iPhones fra Kina til USA, øger det altså Kinas handelsoverskud over for USA med over 1,6 milliard dollar – svarende til over 9 milliarder danske kr.

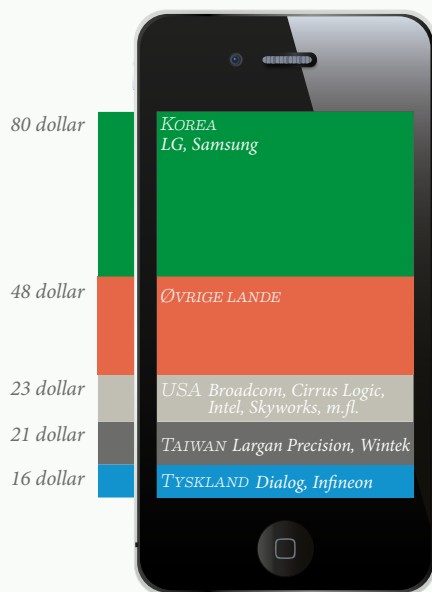
Når man dissekerer tallene i forsøg på at give et mere retvisende billede på, hvor værditilvæksten er sket, bliver resultatet et ganske andet. Så er det pludselig USA og Sydkorea, der løber med palmerne og nyder godt af Apples globale succes. Mens den kinesiske eksport til USA til gengæld vil blive barberet ned til kun 65 millioner dollar – svarende til godt 360 millioner danske kr.

Det er en af årsagerne til, at USA's handelsunderskud over for Kina reelt ikke er ca. 300 milliarder dollar, som det fremgår af de officielle handelstal, men ca. 25 pct. lavere, ifølge de nye tal fra OECD og WTO.

Og som en ekstra absurditet i dette regnestykke bliver iPhone'en ovenikøbet samlet på en fabrik i Kina, Foxconn, der ejes af et firma fra Taiwan, hvilket bare understreger yderligere, at prædikatet "Made in China" snarere er *fake* end fakta.

ENORME KONSEKVENSER

Virksomheder i forskellige landes bidrag til iPhone

Pris for komponenter i alt: 188 dollar

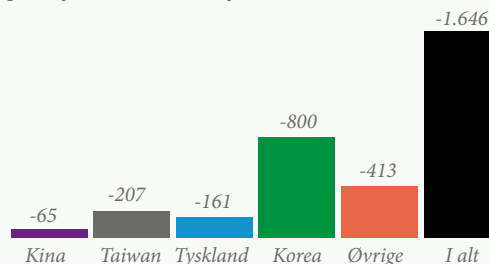
MM FIGUR A En iPhone viser, at USA's handelsunderskud til Kina slet ikke er så stort, når man måler på værditilvæksten.

Kilde — Xing og Detert samt OECD.

USA's handelsbalance målt på traditionel vis ved eksport af 10 mio. iPhones fra Kina til USA, mio. dollar

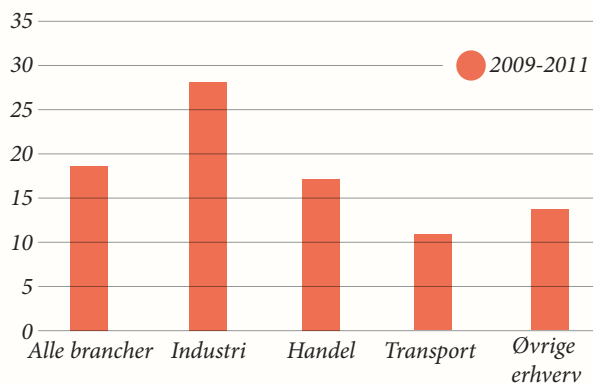

USA's handelsbalance målt på værditilvækst ved eksport af 10 mio. iPhones fra Kina til USA, mio. dollar

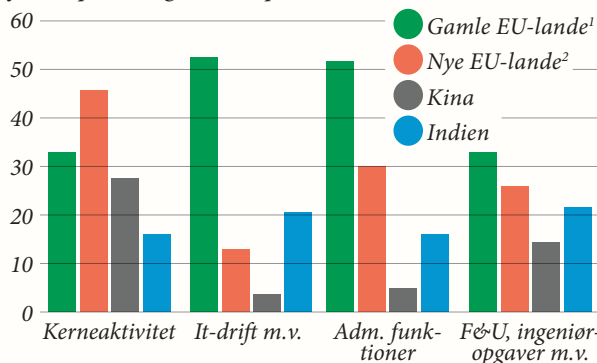

HVER FEMTE OUTSOURCER TIL UDLANDET

Danske virksomheder, der har outsourcet til udlandet 2009-2011, pct.

Andel af firmaer, der har outsourcet den enkelte funktion fordelt på udvalgte lande, pct.

MM FIGUR 2 Især industrivirksomheder flytter aktiviteter ud af landet.

Note¹ — Belgien, England, Finland, Frankrig, Grækenland, Nederlandene, Irland, Italien, Luxembourg, Portugal, Spanien, Sverige, Tyskland og Østrig.

Note² — Bulgarien, Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn.

Kilde — Danmarks Statistik.

har i flere år ligget i top i Europa, når det gælder *outsourcing*. Ifølge en opgørelse fra Danmarks Statistik har hver femte virksomhed med over 50 ansatte outsourcet en del af sine aktiviteter til andre lande i perioden 2009-2011. Se figur 2.

Det er specielt industrivirksomheder, som flytter ud. Af de knap 17.000 job, der blev flyttet til udlandet, stod industrien for de 60 pct. Og det er især virksomhedernes produktion, som flytter ud. Hovedparten flytter til andre lande i Europa, mens godt hver fjerde flytter sin produktion til Kina.

Også Indien er blevet et attraktivt land for mange danske virksomheder. Godt hver femte af de virksomheder, som outsourcete, flyttede deres it-drift, forskning og udvikling eller ingeniøropgaver til Indien.

Når Danfoss' og LEGO's fabrikker i Kina eller Mexico producerer en ventil eller en klods, der derefter eksporteres til USA, kommer den ikke til at optræde i de hjemlige eksporttal, men pynter derimod på den kinesiske og mexicanske handelsbalance. Det kan ovenikøbet indebære et fald i den danske eksport, da ventilen eller klodsen jo tidligere blev produceret i Danmark.

Men i virkelighedens verden er udflytningen ikke udtryk for, at de to danske virksomheder er blevet mindre konkurrencedygtige på de internationale markeder. Måske snarere tværtimod. Og konsekvensen er heller ikke, at danske virksomheder holder op med at tjene penge på deres eksport, for gevinsten i Mexico eller Kina kommer jo moderselskabet i Danmark til gode.

Da danske virksomheder kontrollerer over 11.000 daterselskaber i udlandet med tilsammen ca. 1,2 millioner ansatte – eller 50 pct. flere end samtlige ansatte i hele den offentlige sektor – taler vi om enorme pengestrømme, der bare aldrig finder vej til de officielle danske eksporttal og vores handelsbalancer med alverdens lande.

OECD og WTO's nye handelstalsdatabase tager endnu ikke højde for disse overførsler. Men på sigt skal de også regnes med, siger Nadim Ahmad fra OECD:

”Vi vil fortsætte udvidelsen af databasen, så der også tages højde for disse transaktioner. Og så vil man kunne se, at man f.eks. skal passe meget på med, hvilke handelsbeskyttende politikker, man indfører,” siger han og tilføjer, at det eksempelvis vil skade USA's egen eksport og konkurrenceevne, hvis man fortæller kinesiskproducerede iPhones og iPads. Se *tekstboks*.

Globale værdikæder

Fra det øjeblik en medarbejder får en lys ide til et nyt avanceret produkt og til en forbruger på den anden side af kloden hiver den færdige vare ned fra hylden, kan pro-

DEN FATALE SKOKRIG

Det klassiske eksempel på, hvordan utilstrækkelig statistik om international handel kan føre til dårlige politiske beslutninger, er den såkaldte skokrig, hvor EU tilbage i 2006 besluttede at indføre en strafold på sko fra Kina og Vietnam, fordi man mente, at de to lande ved hjælp af bl.a. statsstøtte dumpede priserne.

Det viste sig dog, at strafolden især kom til at ramme store europæiske firmaer som f.eks. danske Ecco meget hårdt, fordi de producerede sko i de to lande. For selv om virksomhederne havde outsourcet produktionen til lande som Kina og Vietnam, sad Europa alligevel på 50-80 pct. af værditilvæksten, uanset om det drejede sig om billige discountsko eller dyre designersko.

Straftolden betød bl.a., at Ecco skruede produktionsvolumenen på sin fabrik i Kina ned fra 5 millioner til 1 million par sko om året. Derfor fik Kina – ironisk nok – stor støtte fra de store spillere i den europæiske skotojnsindustri, som strafolden bl.a. havde til hensigt at beskytte. Og det massive pres betød, at Europa-Kommissionen droppede særtolden igen i 2011.

duktet have været ude på en lang rejse med mange forskellige etaper i den globale værdikæde. Se figur 3.

Den største værditilvækst sker som oftest i de første og de sidste etaper af værdikæden – når ideen undtages og udvikles, og når produktet markedsføres. Den traditionelle industriproduktion i midten af værdikæden – som f.eks. samlingen af en iPhone på en fabrik i Kina – bidrager mindst til den samlede værditilvækst. Det skyldes, at der er tale om en forholdsvis enkel og forudsigelig proces, der typisk foregår i lavtlønslande. Det er et område, hvor konkurrencen på prisen er hård, og det er forholdsvis let at skifte leverandør.

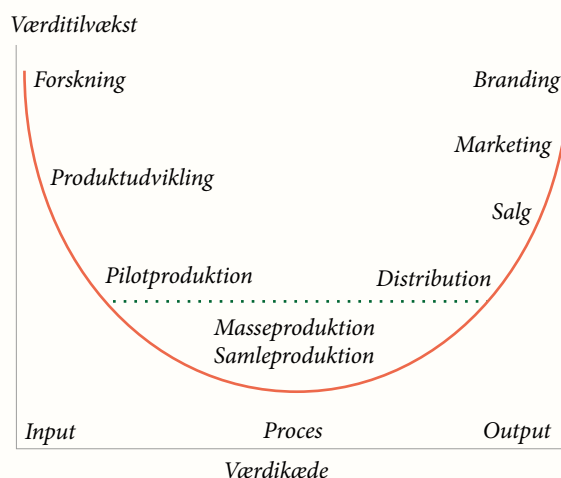
Det fremgår da også af de nye handelsbalancetal, at Danmark får mest eksportværdi ud af den del af vores produktion, der befinder sig i den sidste ende af værdikæden. De nye tal viser f.eks., at værditilvæksten i den danske fødevarerproduktion er lavere end det, som de traditionelle handelstal fortæller.

Det hænger sammen med, at andelen af tilført værdi fra udlandet i den danske fødevarereksport er højere end i mange andre lande.

Både Torben M. Andersen og Nadim Ahmad understreger dog også, at man skal passe på med at stille de for-

SKÆV FORDELING AF VÆRDITILVÆKST

Værditilvækst i globale værdikæder fra input til output

MM FIGUR 3 Verdens værksted, Kina, befinder sig ofte i de dele af de globale værdikæder, som skaber mindst ekstra værdi.

Kilde – Mandag Morgen.

skellige industrier og erhverv for hårdt op mod hinanden, når man vil målrette politikker og tiltag til at forbedre konkurrenceevnen.

En af de centrale pointer i de nye handelstal er nemlig, at værdien af en eksportvare gradvist forøges fra råvareproduktion, efterbehandling, marketing og salg, transport og service.

”I den danske levnedsmiddelindustri stammer kun omkring en fjerdedel af eksportværdien af en vare fra levnedsmiddelindustrien selv. Størstedelen kommer fra andre dele i den indenlandske industri længere henne i værdikæden,” siger Nadim Ahmad.

Det er f.eks. værditilvækst inden for transport, produktforædling og marketing. Dermed giver tallene et klarere billede af, at en eksportvares værdi skabes i et kompliceret samspil mellem flere indenlandske såvel som udenlandske industrier.

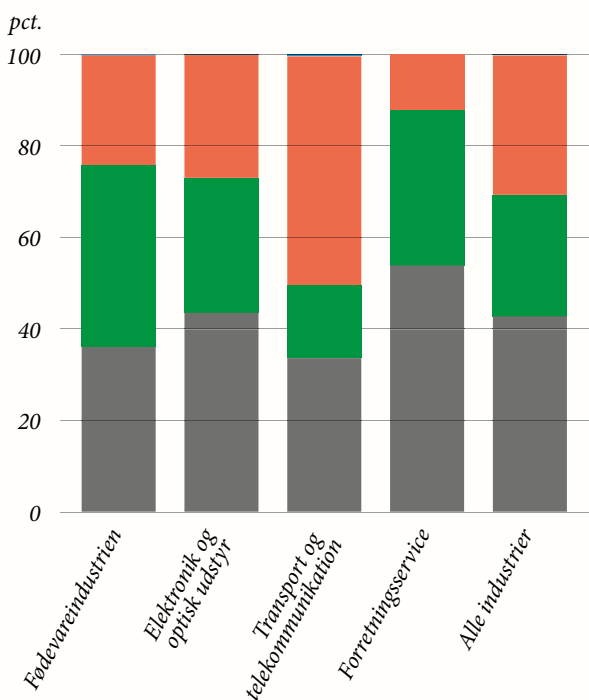
”Det understreger, at det ikke giver mening at udpege bestemte sektorer som den økonomiske ryggrad. Det er meget mere kompliceret i virkeligheden. Samspillet mellem de forskellige sektorer i økonomien er utrolig vigtig, og værditilvæksten ligger spredt ud,” siger Torben M. Andersen.

>

EKSPORTENS VÆRDI HAR MANGE FÆDRE

Værditilvæksten for danske eksportvarer i forskellige industrier

- Værdi fra industrien selv
- Værdi fra andre danske industrier
- Værdi fra udlandet
- Dansk værdi af importeret halvfabrikata

MM FIGUR 4 Meget af værdien af dansk eksport stammer fra udlandet i form af bl.a. halvfabrikata og serviceydelser.

Kilde – OECD og WTO.

Derfor er tallene også en løftet pegefingert over for politikere, som vil favorisere bestemte industrier gennem skatte- og erhvervs politik. Se figur 4.

”Alle sektorer og erhverv vil jo gerne gøre sig til de vigtigste for Danmarks konkurrenceevne. Men disse tal indeholder en klar påmindelse om, at det samfundsmæssigt vigtige er, hvor der bliver skabt værdi. Og det kan man simpelthen ikke se alene ud fra, hvem der eksporterer mest,” siger Torben M. Andersen.

STORE ÆNDRINGER AF HANDELSBALANCEN

Når OECD og WTO bruger den nye model til at måle verdenshandlen, ændrer det radikalt på Danmarks og de øvrige landes indbyrdes handelsbalancer. For Danmark betyder det som nævnt, at Danmarks handelsbalance over for Tyskland bliver forbedret med knap 30 milliarder kr.

Ifølge Nadim Ahmad er forklaringen, at tyske eksportører i høj grad anvender varer og services til deres produkter, der er produceret i Danmark. Og at mange af de tyskproducerede varer, der forbruges i Danmark – som f.eks. biler – har et højt indhold af værdi, som er skabt i andre lande:

”Det er de to forhold, som er årsagen til den ændrede handelsbalance,” siger han.

Vores handelsbalance til lande som Norge, Storbritannien og Belgien bliver også forbedret, mens den til gengæld bliver forringet i forhold til USA, Sverige og Rusland. Mest overraskende – og urovækkende – er det måske, at underskuddet overfor Kina bliver øget med over 4 milliarder kr. For Kina bliver ofte betragtet som verdens største værksted, der laver den rå masseproduktion, som kun bidrager lidt til varens værditilvækst. Derfor er det typiske billede også, at Kinas officielle handelsoverskud over for andre lande – som f.eks. USA, Storbritannien og Mexico – er mindre, når man bruger den nye målemetode.

En af landets førende eksperter på området, professor Torben Pedersen fra CBS, er overrasket over de nye tal:

”For er Danmarks handelsunderskud over for Kina endnu større, end vi tidligere har regnet med, må det jo betyde, at der sker en større værditilvækst i de produkter, vi importerer fra Kina, end dem, vi eksporterer. Og det er temmelig urovækkende,” siger han.

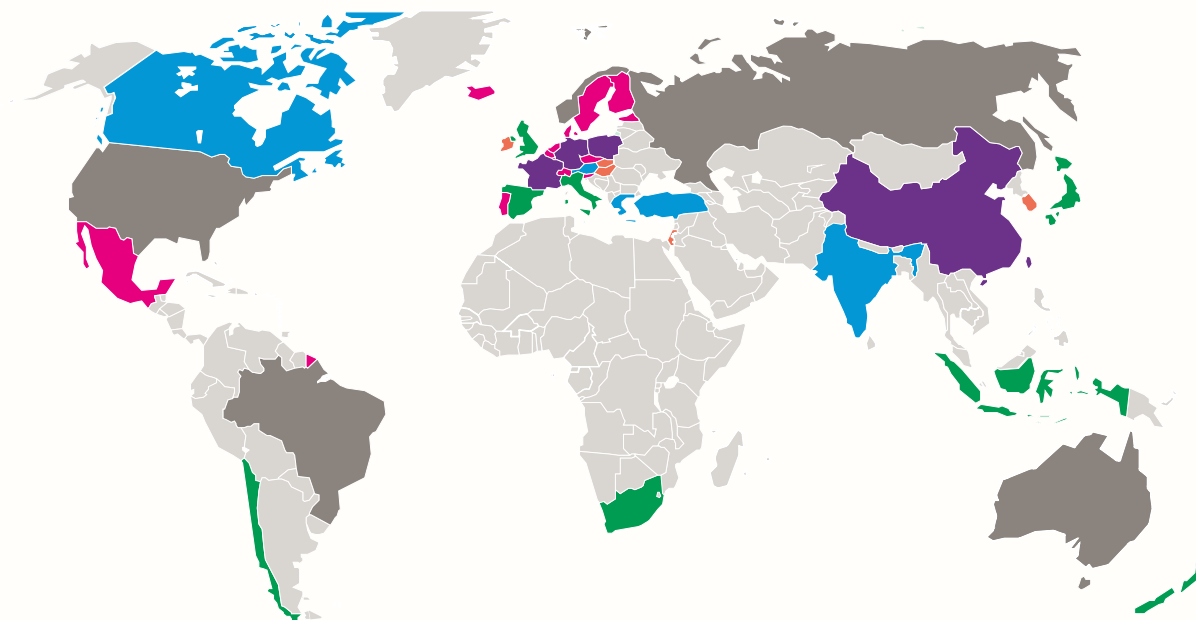
Danmark er dog langt fra det eneste land, som får forringet sin handelsbalance over for Kina, når man måler på værditilvækst. Andre prominente medlemmer af den klub er lande som Tyskland, Japan og Korea.

EKSPORT KRÆVER IMPORT

Den udbredte forestilling om, at eksport er godt, og import er skidt, bliver også effektivt lagt død med de nye tal

DANMARK DELTAGER I GLOBALE VÆRDIKÆDER

Værdien af udvalgte landes eksport baseret på importerede råmaterialer, pct.

Eksportvarers værdi af import – jo mørkere grøn, jo højere værdi, pct.

MM FIGUR 5 32 pct. af værdien af Danmarks eksport er baseret på import - mod Tysklands kun 26,5 pct.

Kilde — OECD og WTO.

fra OECD og WTO. Danmarks konkurrenceevne og rolle som succesfuld eksportør på de internationale markeder afhænger af vores evne til at importere.

I dag består to tredjedele af den europæiske import af halvfabrikata og råvarer, som de enkelte lande tilføjer et eller flere lag af værdi, før de bliver endeligt solgt og eksporteret.

Den gode nyhed er, at Danmark er meget åben over for import af råvarer og halvfabrikata sammenlignet med andre europæiske lande. Over halvdelen, 54 pct., af al import af råmaterialer bliver forarbejdet til videre eksport. Det er især områder som tekstiler, sko, transportudstyr og telekommunikation, der trækker andelen op.

Det smitter også af på jobskabelse og værdi. 32 pct. af

værditilvæksten af Danmarks eksport beror på importerede halvfabrikata og råvarer. Til sammenligning ligger Tyskland, der betegnes som en af verdens mest succesfulde eksportørlande, kun på 26,5 pct. *Se figur 5.*

Den dårlige nyhed – set med danske briller – er, at mange andre lande gennem de senere år også er blevet dygtige til at udnytte de globale værdikæder og importere råmaterialer, forarbejde dem og sælge dem videre til eksport, hvilket har øget den globale konkurrence dramatisk.

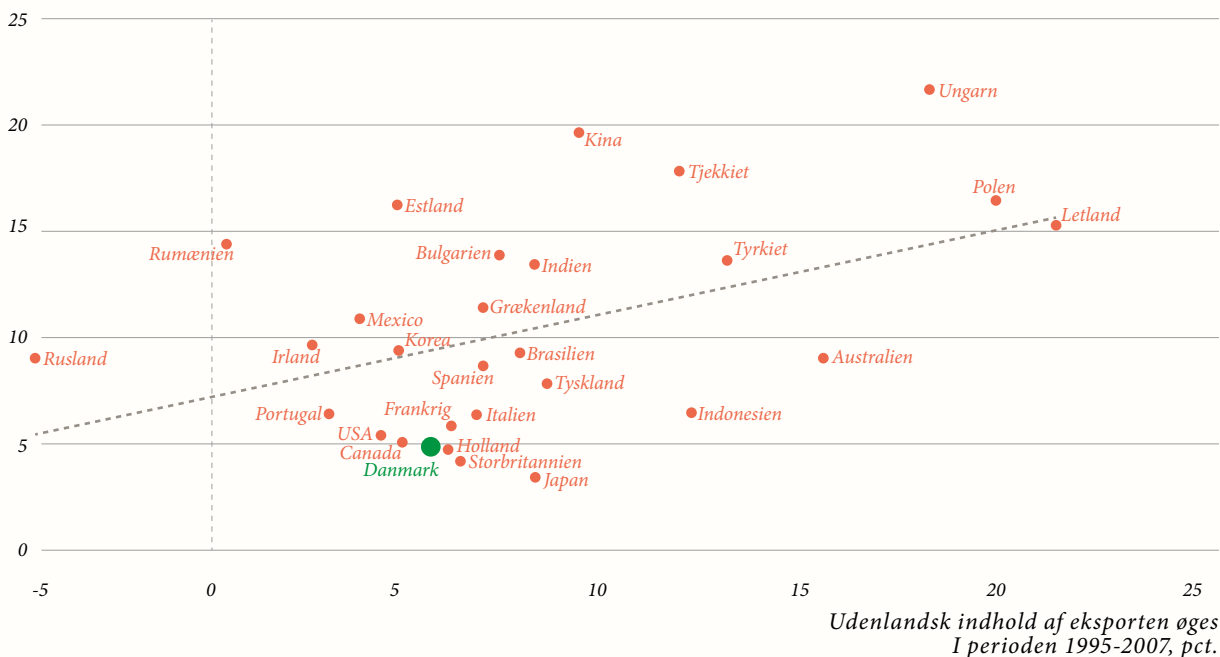
For selv om en lidt større del af Danmarks eksport siden 1995 beror på import af halvfabrikata, er udviklingen gået meget hurtigere i langt de fleste andre lande som f.eks. Ungarn, Kina, Tjekkiet, Polen og Letland. Derfor befinder Danmark sig i dag i den bagerste del af feltet i >

IMPORT ER GODT FOR EKSPORTEN

Ændringer i udvalgte landes eksport baseret på import af råmaterialer

Industrieksporten øges

Gennemsnitlig vækst i eksporthandlen i perioden 1995-2007, pct.

MM FIGUR 6 Danmark sakker bagud i forhold til andre lande f.eks. Ungarn, Polen og Letland.

Kilde – WTO.

selskab med lande som USA, Storbritannien, Canada og Holland. Se figur 6.

WTOs chefstatistiker, Hubert Escaith, der har udarbejdet sammenligningen for Mandag Morgen, tolker Danmarks udvikling på denne måde:

”De danske virksomheder har været pionerer i forsøg på at få konkurrencemæssige fordele gennem outsourcing af støtteaktiviteter. Men der er en grænse for, hvor meget man kan outsource. Derfor er det også naturligt, at virksomhederne her efter den første fase har en tendens til at stabilisere sig og holde fokus på deres kerneforretning,” siger han.

PAS PÅ HANDELSBARRIERER

De nye tal er også et klart signal til politikerne om, at diverse restriktive handelsbarrierer og told på import af varer kan have den stik modsatte effekt af hensigten og skade eksporten.

For Danmark kan det være særligt skadeligt med barrierer på import, fordi alle sektorer i økonomien er meget afhængige af halvfabrikata fra andre lande til produktion af egne eksportvarer. Særligt sårbar er sektoren for telekommunikation, hvor knap 70 pct. af importen af halvfabrikata umiddelbart bliver anvendt til eksportvarer.

”Så hvis man introducerer tariffer og handelsbarrierer, som øger omkostningerne på import i den sektor, så skader man faktisk sine hjemlige industrier, der er afhængige af produkterne til eksport. Det er en klar advarselsslampe om, at protektionisme kan ramme dine egne industrier,” siger Nadim Ahmad.

Andre skadelige barrierer for den danske import og eksport kan være de særlige danske standarder, der adskiller sig fra resten af EU's:

”Der kan være god grund til at kigge de forskellige danske standarder igennem på forskellige områder som sikkerheds- og sundhedsstandarder for at se, om der er

nogen som helst grund til at opretholde dem og ikke bare have europæiske standarder,” siger direktør i OECD, Jørgen Elmeskov.

DANMARKS AKILLESHÆL

Den helt store overraskelse i de nye tal er den store betydning, som de mange forskellige former for services – forskning, udvikling, finansielle services, administration, it, distribution, shipping, marketing og design – har i forhold til produkternes værditilvækst.

De er stærkt undervurderet i de nuværende officielle handelstal, men er i virkeligheden en af de vigtigste *drivere* til at styrke Danmarks konkurrenceevne. Som projektleder i OECD, Nadim Ahmad, udtrykker det:

“Vi kan se, at effektivitet i servicesektoren har meget vigtige *spill-over*-effekter for eksportindustrien. Produktion af varer til eksport er uhyre afhængig af adgangen til services i hjemlandet. Så man kan faktisk forbedre et lands eksport ved at skabe højere effektivitet i visse hjemlige serviceindustrier,” siger Nadim Ahmad.

Serviceydelse tegner sig i de officielle handelsstatistikker kun for ca. 23 pct. – med en stigende tendens. Men når man som OECD og WTO måler på produktets værditilvækst, bidrager servicesektoren med det dobbelte, ca. 45 pct.

”Årsagen er bl.a., at importindholdet i serviceeksport er meget mindre end importindholdet i eksport af produ-

cerede varer,” forklarer Jørgen Elmeskov.

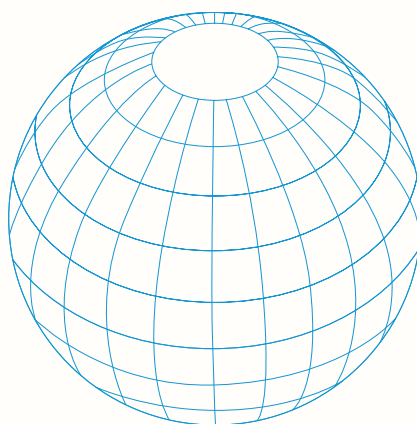
Med andre ord vil en højere effektivitet i servicesektoren være en langt større drivkraft til at styrke Danmarks konkurrenceevne og mulighederne for eksport, end hidtil antaget. Og det er netop Danmarks akilleshæl.

Danmarks store vækstproblemer skyldes især de private serviceerhverv. Mens industrien har klaret sig nogenlunde de sidste 15 år, er produktivitetsvæksten i den private servicesektor raslet ned. Og det er en af de primære årsager til, at Danmarks produktivitetsvækst er blandt de fem laveste i OECD.

Derfor er de nye tal fra OECD og WTO et vink med en vognstang til politikere i Danmark og andre industrialiserede lande om at have fokus på effektiviseringer af disse services, da det kan give de enkelte lande store konkurrencefordele og øge produktiviteten.

”Når vi taler om produktion af en vare, er bundlinjen, at vi i stigende grad er nødt til at tænke længere end til prisen for halvfabrikata. Vi skal også inkludere omkostningerne ved mellemliggende services,” siger Nadim Ahmad fra OECD.

OECD og WTO arbejder videre med at udvikle deres model og har inviteret ministre fra en række lande til et stort møde til maj. Her håber de to organisationer også på at kunne fremlægge nye tal, der viser, hvad den moderne produktion og værdikæder betyder konkret for jobskabelsen i de enkelte lande.

KILDER

OECD og WTO: Trade in Value-Added, Database, 2013.

Danmarks Statistik: Hver femte virksomhed outsourcer til udlandet, 2012.

WTO: Made in the World, 2013.

Xing og Detert: How the iPhone Widens the United States Trade Deficit with the People's Republic of China, 2010.

Linden, Kraemer og Dedrick: Who captures value in the Apple iPad? 2011.

Deloitte: Elbiler og smart grid – perspektiverne for grøn vækst og beskæftigelse, 2011.

